

УДК 378.147:800

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА-МЕДИКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНИХ ВМІНЬ І НАВИЧОК

Г. І. Кліщ, Н. О. Федчишин, Н. І. Єлагіна

ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України”

SELF-DIRECTED LEARNING OF A MEDICAL STUDENT AS A FORM OF FOREIGN LANGUAGE SKILLS DEVELOPMENT

H. I. Klishch, N. O. Fedchyshyn, N. I. Yelahina

SHEI “Ternopil State Medical University by I. Ya. Horbachevsky of MPH of Ukraine”

У статті проаналізовано педагогічні передумови організації самостійної роботи студентів-медиків, виокремлено вимоги до текстів для самостійної роботи й досліджено основні форми і методи контролю.

The pedagogical causes of self-directed learning formation of medical students are analyzed in the given article. There were singled out requirements for self-directed learning texts and investigated basic forms and methods of control.

Вступ. Самостійна діяльність студента-медика – важливий компонент процесу навчання. У студентські роки розвиваються і вдосконалюються пізнавальні інтереси, формуються навички самостійної роботи, з’являється потреба у дальшій самоосвіті.

Пізнавальна самостійність студента-медика формується, головним чином, у процесі його самостійної роботи. У самостійній роботі неодмінно поєднуються самостійна думка із самостійним виконанням розумових і фізичних дій. Вона організовується так, що студент працює без участі викладача, але під його безпосереднім керівництвом.

Самостійна навчальна діяльність – проміжна ланка між вузівським навчанням і самоосвітою. Вона передбачає високий рівень пізнавальної потреби і активну пізнавальну діяльність студента. У процесі самостійної роботи студента-медика виробляються різноманітні прийоми самостійної навчальної діяльності, методи самоконтролю. Студент свідомо або несвідомо відбирає для себе найбільш ефективні з них, які застосовуються і запам’ятовуються в процесі власної діяльності. Отже, самостійна робота має велике значення, а тому потрібно приділити велику увагу її організації.

Відомо, що участь у реальному мовному спілкуванні можлива тоді, коли увага студента спрямована не стільки на форму мовлення, скільки на його зміст. Найбільш сприятливі умови для цього створюються в результаті організації різних форм самостійної мовної діяльності студента-медика на практичному за-

нятті. Самостійна робота студента-медика на заняттях з іноземної мови проводиться частіше, ніж з інших навчальних предметів, оскільки цього потребує специфіка навчального предмета. Як показує аналіз відвіданих занять, самостійна робота проводиться ще не достатньо, та й форма і зміст її проведення мало чим відрізняються від самостійної роботи студента-медика удома.

Як правило, на практичному занятті практикується лише самостійне читання іноземних текстів. Інші види вправ з розвитку різних видів мовної діяльності проводяться рідко. В результаті з кожним заняттям нагромаджується кількість не виконаних студентами завдань, ускладнюється засвоєння іноземної мови, знижується інтерес до її вивчення. За таких умов, природно, не можна досягти високої ефективності навчання.

Мета дослідження конкретизується у таких *завданнях*: вивчити психолого-педагогічні передумови організації самостійної роботи студентів-медиків; розглянути фактори та вимоги до текстів для самостійної роботи; дослідити основні форми і методи контролю у процесі самостійної роботи учнів.

Основна частина. Основною рисою особистості студента-медика є велике прагнення до самостійної, активної і творчої діяльності, яке обов’язково слід урахувати в процесі навчання іноземної мови у вузі.

Переходячи до розгляду специфіки самостійної роботи з іноземної мови, необхідно насамперед з’ясувати поняття “самостійна діяльність” і “самостійна робота” студента. В умовах класно-урочної системи навчання іноземної мови самостійна діяльність

студента-медика – це його навчально-комунікативна мовна діяльність, засобом організації якої є самостійна робота.

Говорячи про необхідність підвищення ролі самостійної роботи з іноземної мови студентів немовних вузів, Й. М. Берман зазначає, що навчити мови не можна, мови можна лише навчитися. Це і зрозуміло: оволодіти мовою – значить навчитися автоматично використовувати мовні засоби у мовленні, а автоматизми (навички) можуть бути сформовані лише за умови активної навчальної діяльності самого студента. Як би викладач добре не пояснював особливості мовного матеріалу, студент не оволодіє мовним матеріалом, не набуде потрібних умінь і навичок, поки сам не виконає достатньої кількості вправ. Роль викладача полягає в тому, щоб зробити навчальну роботу студентів цілеспрямованою, полегшити їм шлях до оволодіння матеріалом. Полегшити, але не підмінити своєю активністю вольову, зосереджену, наполегливу роботу студента, без якої оволодіння мовою неможливе [5].

Під самостійною роботою з іноземної мови слід розуміти таку форму організації навчальної і мовної діяльності студента, при якій під керівництвом викладача і за його завданням (інструктажем) на занятті або поза ним студент самостійно здійснює послідовний цикл навчальних дій, спрямованих на оволодіння відповідним матеріалом або формування мовних умінь. Це готує студента-медика до організованої викладачем навчально-комунікативної діяльності, у процесі якої змінюється структура його психічної діяльності і реалізується мета навчання іноземної мови.

Учені (О. П. Авдєєв, Й. М. Берман, І. Д. Салістра) виділяють два моменти: по-перше, самостійна робота студента – важливий етап на шляху реалізації навчання; при цьому метою процесу навчання є не просто правильна зовнішня реакція, а (зокрема) зміна структури психічної діяльності, зміна її стану; по-друге, в організації самостійної роботи студента-медика ведуча роль належить викладачу, який завчасно планує самостійну роботу студента, продумує її організаційну і змістову сторони, організовує і стимулює самостійну діяльність і, нарешті, контролює її.

Відомо, що специфіка іноземної мови потребує постійного формування і вдосконалення мовних умінь і навичок. У зв'язку з цим самостійна робота студента-медика набуває особливого значення. Вона сприяє виробленню звички систематично з максимальною продуктивністю працювати над мовою поза вузом за допомогою різних посібників, підручників, технічних засобів, телебачення тощо.

Відомий методист І. Д. Салістра виділяє такий аспект самостійної роботи, як індивідуалізація: “Бу-

дучи правильно поставлена, самостійна діяльність дає змогу привести роботу. Більш підготовлені студенти не затримуються на рубежах, які вони легко можуть подолати, а їхні слабше підготовлені товариші не будуть змушені виконувати непосильні для них завдання, як це буває, коли всі види робіт задаються фронтально, без урахування їх можливостей”.

У багатьох дослідженнях експериментального характеру доведено, що індивідуальні форми організації самостійних робіт різних рівнів складності, які вимагають різної повноти знань, глибини узагальнень і висновків, різноманітних розумових і практичних дій, мають більші освітні можливості порівняно зі звичайними завданнями фронтального характеру.

Диференціація та індивідуалізація самостійної роботи дають можливість: розвивати пізнавальні здібності і мовні вміння всіх студентів з урахуванням їх здатності до навчання іноземної мови; актуалізувати високу здатність до навчання в тих студентів, у яких вона є; запобігати відставанню слабо встигаючих студентів. Досягти цього можна лише в тому разі, коли викладач добре знає досягнутий його студентами рівень навченості, їхні потенціальні можливості, мотиви учіння, фактичну готовність до сприйняття і засвоєння нових знань. Тому важливою умовою ефективності самостійної роботи студентів є її контроль з боку викладача на всіх етапах.

Водночас слід зазначити, що індивідуалізація самостійної роботи зовсім не веде до зменшення ролі і значення колективної діяльності. Більше того, вона вимагає колективної діяльності. “Індивідуалізація навчального процесу передбачає його диференціацію, а диференціювати навчальний процес – значить робити його доступним і всебічно результативним для всіх студентів” [1].

Самостійна робота студента-медика на занятті може мати загальний або мішаний характер. Загальний характер визначаємо тоді, коли студентам пропонується однакове для всіх завдання, наприклад, бесіду на одну й ту саму тему, читання одного й того самого тексту, виконання ідентичних вправ. Проте студентам можна запропонувати й групові диференційовані завдання – полегшені або ускладнені варіанти текстів для читання, вправи різного ступеня складності, додаткові завдання для окремих студентів (або груп студентів) після виконання ними єдиного для всіх обов'язкового мінімуму.

Якщо є достатня кількість книжок для читання, то завдання для самостійної роботи можна індивідуалізувати. Звичайно, згадані завдання можна поєднувати по-різному, залежно від мети заняття і самостійної роботи, специфіки навчального матеріалу та його змісту, мовного вміння, яке треба розвинути тощо.

Види самостійних робіт за формою мовної діяльності: рецептивні, репродуктивні, за зразком, за аналогією, за аналогією реконструктивного характеру, за аналогією творчого характеру. Ця класифікація охоплює як самостійні роботи, що виконуються для засвоєння мовного матеріалу, так і роботи з розвитку мовних умінь. Звичайно, у процесі розвитку мовних умінь закріплюється й активізується і мовний матеріал. Самостійні роботи для його засвоєння мають свою специфіку. Вони виконуються на матеріалі так званих передмовних вправ, що готують студентів до власне мовної діяльності, хоча й обмежені рамками заняття.

Самостійні роботи рецептивного характеру мають навчити студента-медика впізнавати відповідний лексичний, граматичний, фонетичний матеріал при зоровому або слуховому сприйманні. Сюди ж відносять цілий ряд робіт, пов'язаних з удосконаленням звуко-буквених асоціацій, а також з виконанням конкретних завдань типу “Знайдіть у тексті...”, “Прочитайте (прослухайте) і скажіть...” і т. п. При цьому самостійні роботи ускладнюються залежно від характеру діяльності – від копіювання (роботи за зразком) до реконструктивної діяльності (роботи за аналогією і реконструктивного характеру). Приклади подібних завдань: за зразком – “Знайдіть у тексті слова даної групи...”, “Знайдіть у тексті граматичні явища, аналогічні вивченим (наприклад, дієслова в минулому часі і т. ін.)...” тощо; реконструктивного характеру – “Знайдіть у тексті слова, вихідна форма яких задана...”, “Знайдіть у тексті подані нижче дієслова, які стоять у майбутньому (теперішньому, минулому, майбутньому) часі” тощо.

Самостійні роботи репродуктивного характеру мають більший діапазон – від робіт за аналогією до робіт творчого характеру. На відміну від описаних вище, ці роботи ґрунтуються не на впізнаванні, а на відтворенні в усній або письмовій формах. Приклади подібних завдань: за зразком – “Побудуйте речення за поданим зразком”, “Відтворіть діалог”, “Добудуйте висловлювання за поданим зразком”; за аналогією – “Складіть діалог, подібний до наведеного”, “Побудуйте висловлювання, подібне до даного” (у завданнях такого типу, де учні вже відступають від зразка, є елементи творчості); реконструктивного характеру – “Замініть подане речення, текст, діалог, висловлювання” (це проміжна ланка між завданнями копіюючого і творчого характеру) і, нарешті, творчого характеру – “Складіть речення з поданими словами, граматичними явищами”, “Складіть діалог (розповідь)” тощо.

Систематичний контроль з боку викладача підтримує інтерес студента до самостійної роботи, дає можливість, у разі потреби, показати правильний спосіб виконання завдання, а студентам – вдосконалювати прийоми і методи самостійної роботи, виробляти свій власний стиль самостійної інтелектуальної діяльності.

Серед різних форм і методів перевірки засвоєння мовного матеріалу і сформованості мовних умінь, що використовуються для контролю самостійної роботи студента, певний інтерес становить тестовий контроль. Порівняно зі звичайними засобами контролю тести мають ряд переваг: відносно високий ступінь об'єктивності, тобто незалежність оцінки від думки осіб, які проводять тест; можливість кількісної характеристики обсягу засвоєних знань (елементів знань); зручність для роботи з сучасними технічними засобами оперативного зворотного зв'язку (як відстроченого, так і оперативного, негайного) від перфопластинок і перфопакетів до навчальних комплексів на основі автоматизованих класів та електронних обчислювальних машин; застосування особливих критеріїв ефективності — коефіцієнтів валідності і надійності [3], які дістають статистичними методами; можливість вдосконалення тестів на основі результатів експериментальної перевірки; велика кількість тестових балів (кількох десятків або навіть сотень одиниць), що дає можливість застосувати статистичні методи, зокрема інтервальну шкалу [31], у процесі підготовки, експериментальної перевірки тестів і обробки здобутих результатів; легкість проведення і підрахування результатів тестування; можливість використання стандартизованих засобів перевірки результатів тестування, у тому числі обчислювальних пристроїв; економія часу, потрібного для виконання тесту і його перевірки; зручність для масової перевірки.

Ці переваги тестів дають підставу стверджувати, що з часом вони зможуть зайняти належне місце в навчальному процесі з іноземної мови. Поки що не розроблено стандартизованих тестів, які би базувалися на відповідних теоретичних принципах і до яких додавалися б спеціальні норми дня оцінки знань, умінь і навичок студентів [32]. Тому викладач, який намагається поставити на наукову основу контроль самостійної роботи студента, повинен використовувати так звані нестандартизовані (тобто складені викладачем) тести.

Використання тестів для контролю самостійної роботи студента-медика перспективне ще і тим, що за допомогою тестів можна урізноманітнювати форми і методи перевірки самостійної роботи, створювати проблемні ситуації. Такі нестандартизовані те-

сти гнучкіші, ніж стандартизовані, і краще пристосовані до конкретних умов застосування в даній групі.

Інструкція. Визначити дієслово, яке підходить за змістом речення: Die breiten Knochen ... man Flachenknochen.

a) dienen zu; b) sich verbinden mit; c) dienen als; d) sich verbinden durch; e) nennt.

Інструкція. Визначити іменник, який підходить за змістом речення: ... ist der breiteste Knochen des menschlichen Körpers.

a) die Wirbelsaule; b) die Rippen; c) der Knochen; d) der Rohrenknochen; e) das Schulterblatt.

Інструкція. Виберіть неправильне твердження: a) Die Iris ist blau, grau, braun und gefarbt; b) An den Kanten der Augen stehen Wimpern; c) Vorderkammer nennt man den Raum zwischen Iris und Hornhaut; d) über den Augen schwingen sich die Augenbrauen; e) die Augen gehören zu den Gehörorganen.

Інструкція. Визначити встановлений лікарем діагноз: Ich fühle mich seit einigen Tagen unwohl und muss den Arzt aufsuchen. Er misst meine Temperatur. Ich habe Fieber. Dann erzähle ich dem Arzt von meinen Beschwerden. Ich klage über heftige Kopfschmerzen, starken Husten, Brustschmerzen beim Husten, allgemeine Schwäche, Müdigkeit, Schüttelfrost. Der Arzt untersucht mich gründlich. Er untersucht meinen Hals, misst den Blutdruck. Dann sagt er: "Sie haben ———".

a) Erkältung; b) Gastritis; c) Lungenentzündung; d) Grippe; e) Schwangerschaft.

Інструкція. Вибрати слово, яке підходить за змістом тексту: Der Arzt verschreibt mir Tabletten und eine Mixtur. Er gibt mir das Rezept und sagt: "Nehmen Sie die Mixtur zweimal täglich einen Esslöffel voll und Tabletten viermal am Tage je eine Tablette ein. Ich schreibe Sie für 3 Tage krank. Bleiben Sie zu Hause und ——— Sie das Bett. Sind Sie berufstätig, so melden Sie sich bei der Arbeitsstelle telefonisch krank. Das Attest für Sie fertige ich sofort an und schicke es ihrer Firma zu. Gehen Sie nicht in die Poliklinik. Ich suche Sie in zwei Tagen zu Hause auf.

Інструкція. Виберіть визначення лексичного терміна vomiting.

a) profuse discharge of blood, as from a ruptured blood vessel; b) feeling of sickness in the stomach characterized by an urge to vomit; c) physical suffering or distress, as due to injury, illness, etc; d) an illness characterized by frequent coughing; e) the spasmodic ejection of matter from the stomach through the mouth.

Інструкція. Виберіть визначення лексичного терміна nausea.

a) a profuse discharge of blood, as from a ruptured blood vessel; b) the spasmodic ejection of matter from

the stomach through the mouth; c) physical suffering or distress, as due to injury, illness, etc; d) an illness characterized by frequent coughing; e) a feeling of sickness in the stomach characterized by an urge to vomit.

Альтернативні тести у зв'язку з великою ймовірністю випадкового вибору, вгадування правильної відповіді застосовують рідше від інших вибірових тестів. Проте їх застосування має певні перспективи в умовах самостійної роботи студента-медика з використанням технічних засобів оперативного зворотного зв'язку в автоматизованих мовних лабораторіях. Якщо в процесі самостійного опрацювання мовного матеріалу або мовних зв'язків треба активізувати діяльність студента-медика, зміцнити контакт викладача із студентом, швидко з'ясувати результативність самостійної їх роботи, їм можна запропонувати запитання альтернативного типу, що легко вводяться в контролюючі пристрої з кожного робочого місця. Ці ж тестові завдання можна використати і без технічних засобів. Для цього кожного студента-медика потрібно забезпечити текстом завдання для самостійної роботи і зразком листка-відповіді, на якому він записує шифр вибраної відповіді.

Якщо ж самостійна робота проводиться в автоматизованій мовній лабораторії, в якій зазвичай є пристрої фіксації і нагромадження здобутих відповідей, то це дає змогу наприкінці заняття сумарно оцінити результати з усіх альтернативних тестів, проведених у ході самостійної роботи.

Тести множинного вибору передбачають вибір окремих (зазвичай однієї) відповідей серед кількох запропонованих. Ці тести застосовуються нині досить часто, оскільки відповіді на них можна порівняно легко вводити в технічні засоби зворотного зв'язку. Тести множинного вибору широко застосовуються для контролю якості самостійної роботи студента-медика над засвоєнням мовного матеріалу (фонетики, лексики, граматики) або розвитком мовних умінь (говоріння, аудіювання, читання, письма). Наводимо приклади тестів цього типу.

Інструкція. Виберіть правильний варіант: Bei der Grippe ... man die Senfpflaster.

a) verschreibt; b) verwendet; c) misst; d) fühlt; e) prüft.

Інструкція. Виберіть правильний варіант: Der Kranke ... die Tropfen dreimal täglich ein.

a) horcht; b) nimmt; c) hutet; d) fühlt; e) erkaltet.

Інструкція. Визначити прикметник, який підходить за змістом речення Die Leber ist das grösste innere Organ des ... Organismus.

a) rotbraune; b) rechte; c) grösste; d) kompliziertes; e) menschlichen.

Інструкція. Визначити іменник, який підходить за змістом речення ... beginnt mit dem Mund.

a) die Leber; b) der Speichel; c) die Speiseröhre; d) der Verdauungskanal; e) gelangen.

Інструкція. Завершити речення Der Verdauungskanal erstreckt sich von Mund bis zu ...

a) der Mundhöhle; b) der Bauchhöhle; c) der Mastdarm; d) des Körpers; e) dem After.

Інструкція. Виберіть поняття, яке відповідає визначенню *the transmission from one generation to another of genetic factors that determine individual characteristics.*

a) impact; b) heredity; c) influence; d) deficiency; e) intensity.

Інструкція. Виберіть поняття, яке відповідає визначенню *an effect of one person or thing on another.*

a) impact; b) heredity; c) influence; d) intensity; e) deficiency.

Інструкція. Виберіть поняття, яке відповідає визначенню *to constitute the whole of; consist of.*

a) to permit; b) to attach; c) to supply; d) to furnish; e) to comprise.

Інструкція. Виберіть поняття, яке відповідає визначенню *to allow smb to do smth.*

a) to attach; b) to comprise; c) to furnish; d) to supply; e) to permit.

Інструкція. Доповніть речення *Cardiac muscle tissue ... the blood through the body.*

a) discharges; b) allows; c) permits; d) arrange; e) pumps.

Тести перехресного вибору, або тести на зіставлення, розраховані на встановлення відповідності між елементами кількох запитань і кількох відповідей до них, записаних у довільному порядку. Звичайно ці тести можна використовувати для перевірки самостійного засвоєння лексичного матеріалу (синонімів, антонімів, дефініцій і т. п.), структур, розуміння прочитаного на рівні речення. Наведемо кілька прикладів таких тестів.

Інструкція. Знайдіть продовження речень.

1. Es ist kalt,...
2. Ich will dieses Problem mit dir besprechen,...
3. Als ich gestern nach Hause kam,...
4. Wenn du dich beeilst,...
5. Als meine Schwester in Lwiw studierte,...

1. ...weil ich mich für sie interessiere.
2. ...ging sie oft ins Theater.
3. ...liest die Mutter diesen Brief.
4. ...rief ich Martin an.
5. ...besucht sie oft Bibliothek.
6. ...kommst du noch zur rechten Zeit.
7. ...darum (deshalb) mochte ich jetzt eine Tasse heißen Tee trinken.

8. ...weil es mich interessiert.

Інструкція. Знайдіть продовження речень.

1. Wir nehmen ein Taxi,...
2. Heinz fragt,...
3. Da der Text leicht ist,...
4. Nachdem ich die Hausaufgaben gemacht hatte,...
5. Komm schon am Montag,...
1. ...ging ich spazieren.
2. ...ich lese ihn schon heute.
3. ...können wir ihn ohne Wörterbuch lesen.
4. ...wenn du an der Konferenz teilnehmen willst.
5. ...sonst kommen wir zu spät.
6. ...was habe ich gestern gemacht.
7. ...um schnell nach Hause kommen.
8. ...ob der Dekan schon gekommen ist.

Сюди ж можна віднести і тести на систематизацію, які використовуються для перевірки самостійної роботи студентів над засвоєнням алгоритмів різних дій, умінь впорядкувати ті чи інші поняття за певною ознакою, будувати речення з прямим або зворотним порядком слів і т. п. Такі тести можна вводити за допомогою технічних засобів навчання, так званих тренажерів.

У діючих навчальних комплексах з іноземних мов для вузів є деякі види вибіркового тестових завдань. Цього, однак, замало. Матеріал, який добирається викладачем для самостійної роботи, доцільно доповнювати завданнями тестового типу, що аналогічні розглянутим. Це значно підвищить ефективність контролю самостійної роботи студентів, надасть йому стандартизованого характеру.

Як видно з наведених прикладів, тести з першої групи в основному використовують для перевірки лінгвістичних знань учнів, а тести другої групи – для перевірки вміння студента-медика застосовувати ці знання для побудови текстів.

Тести другої групи мають таку структурну побудову: студенту пропонується зв'язний текст, в якому пропущено окремі слова або словосполучення слів. Ці слова він повинен підібрати і вписати в спеціально відведені для цього місця контрольного аркуша. Така методика дістала назву тестової методики доповнення. Для підготовки таких завдань відбирають зразки тестів, розуміння яких хочуть перевірити (звичайно ці тести складаються з 250–300 слів); у текстах пропускають кожне п'яте (шосте, сьоме і т. д.) слово або словосполучення, воно замінюється лінією певної довжини. При цьому відповідь вважається правильною, якщо вона підходить за змістом до даного мікроконтексту.

Інструкція. Вибрати слово, яке підходить за змістом тексту: Der Arzt mir Tabletten und eine Mixtur. Er gibt mir das Rezept und sagt: "Nehmen Sie die Mixtur

zweimal ___ einen Essloffel voll und Tabletten viermal am Tage je eine Tablette ein. Ich schreibe Sie fur 3 Tage _____. Bleiben Sie zu Hause und hutten Sie das Bett. Sind Sie____, so melden Sie sich bei der Arbeitsstelle telefonisch krank. Das Attest fur Sie fertige ich sofort _____ und schicke es ihrer Firma zu. Gehen Sie nicht in _____ Poliklinik. Ich suche Sie in zwei Tagen zu Hause auf.

verschreibt, die, berufstatig, krank, taglich, an

Інструкція. Вибрати слово, яке підходить за змістом тексту: Because the heart is _____ primarily of cardiac muscle tissue that _____ contracts and relaxes, it must have a constant supply of oxygen and nutrients. The coronary arteries are the network of blood vessels _____ carry oxygen- and nutrient-rich blood to the cardiac _____ tissue. The blood leaving the left ventricle exits through the aorta, the body's main artery. Two _____ arteries, referred to as the "left" and "right" coronary arteries, emerge from the beginning _____ the aorta, near the top of the heart.

muscle, continuously, that, of, composed, coronary

Тестова методика доповнення може використовуватися як засіб одержання інтегральної характеристики результатів навчання іноземної мови, засіб одержання інтегральних характеристик сформованості мовних умінь; засіб поточного контролю комплексної роботи над текстом [33].

Завершуючи огляд тестової методики перевірки самостійної роботи студентів-медиків, слід зазначити, що використання тестів не передбачає відмовлення від звичайних, традиційних засобів контролю. Застосування цих засобів контролю поряд з тестами

Література

1. Авдеев А. П. Индивидуализация самостоятельной работы учащихся как средство повышения качества их знаний и возбуждения стремления к самообразованию / А. П. Авдеев // Воспитание у учащихся познавательной активности. – Волгоград, 1971. – 217 с.
2. Белый Ю. О методах определения и надёжности тестов в зарубежной педагогике / Ю. Белый, И. Рапопорт // Советская педагогика. – 1979. – № 3. – С. 120–130.
3. Берман И. М. Методика обучения английскому языку в вузах / И. М. Берман. – М. : Высшая школа, 1970. – 230 с.
4. Демьяненко М. Я. Основы общей методики обучения иностранным языкам : теоретический курс / М. Я. Демьяненко, К. А. Лазаренко, С. В. Мельник. – 2-е изд., доп. и перераб. – Киев : Вища школа, 1984. – 254 с.
5. Есипов Б. П. Самостоятельная работа учащихся на уроках / Б. П. Есипов. – М. : Учпедгиз, 1961. – 239 с.
6. Методика викладання іноземних мов : науково-методичний збірник / М-во освіти України, Київський держ.

сприятиме оптимізації процесу навчання, зокрема самостійної роботи.

Висновки. Процес навчання іноземної мови перенасичений засобами, які полегшують засвоєння мовного матеріалу та розвиток мовних і мовленнєвих навичок та вмінь. Це – опори, введення в заняття елементів гри, використання ПК. З одного боку, це, без сумніву, інтенсифікує іншомовну діяльність студента-медика, а з іншого – веде до недооцінки можливості самостійної роботи. Саме у процесі самостійної роботи у студента активізуються його творчі можливості, розвиваються мислення, логіка, вміння контролю, самоаналізу та самооцінки. Оскільки самостійна робота передбачає максимальну індивідуалізацію діяльності кожного студента, вона може розглядатися одночасно і як засіб удосконалення творчої індивідуальності. Нами було досліджено, що самостійна робота на занятті іноземної мови може мати загальний, диференційований, індивідуальний або мішаний характер.

Серед різних форм і методів перевірки самостійної роботи студентів-медиків особливий інтерес становить текстовий контроль, який має низку переваг. Він забезпечує: високий ступінь об'єктивності; можливість кількісної характеристики обсягу засвоєних знань; зручність для роботи із сучасними технічними засобами оперативного зворотного зв'язку; економію часу.

Слід зазначити, що використання текстів для перевірки самостійної роботи студентів не передбачає відмову від звичайних, традиційних засобів контролю. Застосування цих засобів контролю поряд із тестами сприятиме оптимізації процесу навчання, зокрема самостійної роботи.

пед. ін-т іноземних мов; ред. С. Ю. Ніколаєва. – Київ : Освіта, 1994. – Вип. 23. – 152 с.

7. Николаева С. Ю. Индивидуализация обучения иностранным языкам : монография / С. Ю. Николаева. – К. : Вища школа, 1987. – 139 с.
8. Пассов Е. И. Основы методики обучения иностранным языкам / Е. И. Пассов. – М. : Русский язык, 1977. – 216 с.
9. О диагностических функциях тестовой методики дополнения / И. Рапопорт, М. Гохлернер, Р. Силы, И. Соттср // Иностранные языки в школе. – 1976. – № 2. – С. 31–37.
10. Салистра И. Д. Очерки методов обучения иностранным языкам. Система упражнений и система занятий / И. Д. Салистра. – М. : Высш. школа, 1966. – 252 с.
11. Artley A. S. Speed Reading: Its Value and Place in a School Program. - In.: Readings in Reading: Practice, Theory, Research. Ed. by D. A. Schubert with T. L. Torgerson N. Y., 1968.

Отримано 15.01.14